

Inhoud

Voorwoord	9
Inleiding	11
1 Wat doet de effectieve leraar?	14
1.1 Een goede les	14
1.2 De indeling in zes rollen	16
1.2.1 De gastheer	17
1.2.2 De presentator	17
1.2.3 De didacticus	17
1.2.4 De pedagoog	18
1.2.5 De afsluiter	18
1.2.6 De coach	18
1.3 De leerlijn van de leraar	19
1.3.1 Niveau 1: lerend (de vijf rollen van de leraar)	20
1.3.2 Niveau 2: bekwaam	20
1.3.3 Niveau 3: gevorderd	21
1.3.4 Niveau 4: excellent (de zesde rol, de coach)	22
1.3.5 Ontwikkeling van vaardigheden	24
1.3.6 Continue ontwikkeling	24
1.4 Samenvatting	25
2 Wat we weten uit onderzoek	27
2.1 Groepsvorming	27
2.1.1 Fasen van groepsvorming	27
2.1.2 De rol van didacticus en groepsvorming	30
2.1.3 Groepsvorming in de praktijk	31
2.1.4 Factoren die groepsvorming verstoren	33
2.2 Klassenmanagement	34
2.2.1 Klassenmanagement volgens Veenman	34
2.2.2 De (vak)didactische en ecologische benadering van Doyle	36
2.3 Leraareffectiviteit (Muijs)	36
2.4 ICALT	38
2.5 Breinleren	40
2.5.1 De werking van het geheugen	40
2.5.2 Het puberbrein	42
2.5.3 Meer inzichten uit de neurowetenschap	43
2.6 Samenvatting	45

3 Leren en reflecteren	47
3.1 Wat is leren?	47
3.2 Overtuigingen en gedrag	50
3.2.1 Model van de logische niveaus	50
3.2.2 Een metafoor	52
3.2.3 De rol van identiteit en overtuigingen in je leerproces	55
3.2.4 Transformationeel leren	56
3.3 Reflecteren	58
3.4 Samenvatting	60
4 De rol van gastheer: contact maken	62
4.1 De leraar maakt contact	62
4.2 Waarom contact maken belangrijk is	64
4.2.1 Psychologische basisbehoeften	64
4.2.2 Interpersoonlijk gedrag	64
4.3 Gedragsindicatoren	65
4.3.1 Gedragsindicator 1: de leerlingen bij naam noemen	66
4.3.2 Gedragsindicator 2: duidelijk aanwezig zijn	68
4.3.3 Gedragsindicator 3: het goede voorbeeld geven	72
4.3.4 Gedragsindicator 4: de leerlingen startklaar maken	75
4.4 De ontwikkeling van de gastheer	79
4.4.1 Niveau 2: bekwaam	79
4.4.2 Niveau 3: gevorderd	80
4.4.3 Niveau 4: excellent (de zesde rol, de coach)	80
4.5 Leren en reflecteren	81
4.5.1 Hoe te leren?	81
4.5.2 Zelfreflectie	83
4.6 Samenvatting	84
5 De rol van presentator: de leiding nemen	86
5.1 De leraar neemt de leiding	86
5.2 Waarom de leiding nemen belangrijk is	88
5.3 Gedragsindicatoren	88
5.3.1 Gedragsindicator 1: aandacht vangen	89
5.3.2 Gedragsindicator 2: de aandacht vasthouden	92
5.3.3 Gedragsindicator 3: leiderschapsgedrag vertonen	95
5.3.4 Gedragsindicator 4: onderwerp, leerdoel en lesopbouw	97
5.4 De ontwikkeling van de presentator	102
5.4.1 Niveau 2: bekwaam	102
5.4.2 Niveau 3: gevorderd	105
5.4.3 Niveau 4: excellent (de zesde rol, de coach)	106

5.5	Leren en reflecteren	106
5.5.1	Hoe te leren?	106
5.5.2	Zelfreflectie	108
5.6	Samenvatting	110
6	De rol van didacticus: het aanleren van kennis, vaardigheden en attitudes	112
6.1	De leraar draagt kennis, vaardigheden en attitudes over	113
6.2	Waarom een effectieve didactiek belangrijk is	115
6.3	Gedragsindicatoren	116
6.3.1	Gedragsindicator 1: instructie geven	117
6.3.2	Gedragsindicator 2: het denkproces activeren door vragen te stellen	119
6.3.3	Gedragsindicator 3: feedback geven	127
6.3.4	Gedragsindicator 4: instructie voor de zelfstandige verwerking geven	130
6.3.5	Gedragsindicator 5: eenvoudige werkvormen gebruiken	135
6.3.6	Gedragsindicator 6: het leren niet storen, maar observeren	136
6.3.7	Gedragsindicator 7: zinvol commentaar geven	138
6.3.8	Gedragsindicator 8: lesgeven op het juiste niveau	139
6.3.9	Gedragsindicator 9: het leren zichtbaar maken	142
6.4	De ontwikkeling van de didacticus	144
6.4.1	Niveau 2: bekwaam	146
6.4.2	Niveau 3: gevorderd	153
6.4.3	Niveau 4: excellent (de zesde rol, de coach)	161
6.5	Leren en reflecteren	163
6.5.1	Hoe te leren?	163
6.5.2	Zelfreflectie	164
6.6	Samenvatting	166
7	De rol van pedagoog: een veilig klimaat creëren	170
7.1	De leraar zorgt voor een veilig klimaat	171
7.2	Waarom een veilig klimaat belangrijk is	174
7.3	Gedragsindicatoren	174
7.3.1	Gedragsindicator 1: de bekende normen en regels rechtvaardig hanteren	175
7.3.2	Gedragsindicator 2: het gewenste gedrag benoemen	181
7.3.3	Gedragsindicator 3: de leerlingen serieus nemen	183
7.3.4	Gedragsindicator 4: complimenten geven	186
7.3.5	Gedragsindicator 5: probleemgedrag signaleren en erop reageren	188
7.3.6	Gedragsindicator 6: gevoelens laten zien	197
7.3.7	Gedragsindicator 7: leerlingen laten delen in verantwoordelijkheden	199
7.4	De ontwikkeling van de pedagoog	202
7.4.1	Niveau 2: bekwaam	202
7.4.2	Niveau 3: gevorderd	204

7.4.3	Niveau 4: excellent (de zesde rol, de coach)	205
7.5	Leren en reflecteren	205
7.5.1	Hoe te leren?	205
7.5.2	Zelfreflectie	207
7.6	Samenvatting	209
8	De rol van afsluiter: de les afsluiten	212
8.1	De leraar sluit de les af	212
8.2	Waarom de les afsluiten zo belangrijk is	214
8.3	Gedragsindicatoren	216
8.3.1	Gedragsindicator 1: aan de leerlingen vragen wat ze geleerd hebben	217
8.3.2	Gedragsindicator 2: het leren evalueren	219
8.3.3	Gedragsindicator 3: controleren of de leerdoelen zijn bereikt	220
8.3.4	Gedragsindicator 4: positieve feedback geven	224
8.3.5	Gedragsindicator 5: de les in de context plaatsen	225
8.3.6	Gedragsindicator 6: op tijd afsluiten en opruimen	227
8.4	De ontwikkeling van de afsluiter	230
8.4.1	Niveau 2: bekwaam	230
8.4.2	Niveau 3: gevorderd	231
8.4.3	Niveau 4: excellent (de zesde rol, de coach)	231
8.5	Leren en reflecteren	232
8.5.1	Hoe te leren?	232
8.5.2	Zelfreflectie	233
8.6	Samenvatting	235
9	De rol van coach: de leerling stuurt zijn eigen leerproces	237
9.1	De leraar coacht de leerling	238
9.2	Waarom coachen belangrijk is	241
9.3	Gedragsindicatoren	243
9.3.1	De coach in de rol van gastheer	243
9.3.2	De coach in de rol van presentator	247
9.3.3	De coach in de rol van didacticus	251
9.3.4	De coach in de rol van pedagoog	261
9.3.5	De coach in de rol van afsluiter	265
9.4	De ontwikkeling van de coach	278
9.5	Leren en reflecteren	279
9.5.1	Hoe te leren?	279
9.5.2	Zelfreflectie	281
9.6	Samenvatting	283
	Literatuur	285